

ДО ПИТАННЯ ЯКОСТІ МОЛОКА В ПОТЕРПІЛИХ РАЙОНАХ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ У ПОСТЧОРНОБИЛЬСЬКИЙ ПЕРІОД

В.А. Котелевич
М.О. Бондар

Державна агроекологічна академія України, м. Житомир
Україна, обласна санепідемстанція, м. Житомир

21,4% (1999 р.) та 22,6% (2000 р.) проб молока від корів приватного сектора перевищували ДР-97 за вмістом цезію-137. Більш забруднене молоко в пасовищний період. Зроблено висновки про необхідність посилення протирадіаційних заходів і контролю за якістю молока від корів приватного сектора в потерпілих районах.

Внаслідок аварії на ЧАЕС в Житомирській області забрудненні усі північні райони. На цій території проживає 740 тис. населення, в т.ч. 150 тис. дітей.

Оскільки радіонукліди мігрують по ланцюгу: ґрунт-рослина-тварина-продукти тваринництва, то в організм людини неминуче надходять штучні та природні радіонукліди. Тому питання якості тваринницької продукції в Житомирському регіоні є надзвичайно нагальним. Якщо врахувати постійне надходження невеликих доз радіонуклідів з різних

джерел (вода, повітря, їжа), то сумарна щорічна доза буде вагомою. Нині є аргументовані дані Аненкова В.С. (1991), Пристера Б.С. (1996), Книжникова В.А., Бархударова (1998) та ін. вчених про негативний вплив на стан здоров'я людей незначних доз радіонуклідів при постійному їх надходженні.

Враховуючи те, що на продукти тваринництва припадає 80,0-90,0% у внутрішньому опроміненні людини (Пристер Б.С., Можар А.О. та ін., 1998), питання якості останніх має велике значення. Актуальність цієї проблеми в нашому регіоні загострюється й тим, що за даними Пономаренка В.М., Парамонова З.М. (1999) значно збільшилась захворюваність дітей у потерпілих внаслідок аварії Народицькому і Коростенському районах.

Одним з основних продуктів харчування людей, особливо дітей, є молоко. Однак, у постчорнобильський період воно належить до одного з провідних джерел надходження радіонуклідів до організму останніх. Отже, питання якості молока в потерпілих внаслідок аварії північних районах Житомирської області є надзвичайно нагальним.

Враховуючи актуальність цієї проблеми, було проведено ретроспективний аналіз досліджень якості молока приватного сектора протягом 1999-2000 рр. У північних районах Житомирської області. За "Програмою з вивчення і уточнення радіаційної ситуації на території України" у 1999 році було охоплено 686 населених пунктів, в яких відібрано і досліджено 4575 проб молока. У 2000 році за програмою "Дозиметрична паспортизація населених пунктів" було досліджено 4508 проб молока, які відібрані у 687 населених пунктах.

Дослідження проводили в обласній СЕС м. Житомир на гама-спектрометрах "Аспект" №23, "АИ-1024-95М №769 та АИ-1024-95М №955". Проби молока відбирали одно-, дво-, чотирьох- та шестикратно у різні пори року. 4-кратно відбирали молоко у тварин приватного сектора, що знаходяться на території, на якій за матеріалами дозиметричної паспортизації населених пунктів доза опромінення населення перевищувала 5мЗв, дворазово – де доза опромінення населення перевищувала 1мЗв, одноразово – всі інші населенні пункти, які віднесені до зон радіоактивного забруднення, але не увійшли в перелік вищеперелічених.

Аналіз результатів досліджень свідчить про низьку якість молока, яке отримують від корів приватного сектора в районах Житомирської області. Перевищення допустимих рівнів за вмістом цезію-137 за 1999-2000 рр. були встановлені в усіх північних районах Житомирської області, за винятком Володар-Волинського у 2000 році.

Проведеними дослідженнями у 1999 році виявлено 21,4% (980 проб із 4575 досліджених) зразків молока, що перевищували за вмістом цезію-137 ДР-97. Відсоток проб молока з перевищенням по районах такий: Смільчинський – 34,0%, Олевський – 33,9%, Овруцький – 32,3%, Лугинський – 21,8%, Народицький – 18,8%, Коростенський – 5,5%, Володар-Волинський – 1,3%, Новоград-Волинський – 1,7%, Малинський – 0,6%.

Аналіз результатів досліджень 4508 проб молока у 2000 році показав, що 1020 зразків (22,6%) перевищували допустимі рівні за вмістом цезію-137.

Аналізуючи якість молока в різні пори року, можна відмітити, що забрудненість молока цезієм-137 в період випасу (травень-червень-липень) значно вища, ніж в стійловий (березень-квітень, жовтень-листопад). Так, проведеним у 1999 році чотирикратним відбиранням проб молока (березень-квітень, травень-червень, серпень-вересень, жовтень-листопад), встановлено найвищу кількість проб молока, які перевищували ДР-97, у весняно-літній період (49,2%), а найменшу – в стійловий (відповідно 28,4% та 29,4% березень-квітень, жовтень-листопад). Аналогічна залежність відзначена й у 2000 році. Відсоток проб молока, що перевищувало ДР-97 в період випасу тварин, становив 51,4%, а в стійловий – 30,8%. Шестикратне відбирання зразків молока в квітні, травні, липні, вересні, листопаді та грудні підтвердив отримані попередні дані.

Отже, наведені дані свідчать про дуже низьку якість молока, отриманого від корів приватного сектора. Враховуючи те, що це молоко вживають господарі та їх діти, з метою зниження надходження радіонуклідів цезію-137 в молоко корів приватного сектора і покращання його якості необхідно:

1. Посилити радіологічний контроль і пропаганду серед населення з питань отримання молока відповідно до вимог ДР-97.
2. Більше уваги приділяти створенню окультурених пасовищ для корів населення, виділяти комбікорму з радіопротекторними властивостями, проводити агрохімічну

дезактивацію присадибних ділянок, заборонити випасати худобу на слаборозвинутому травостої.

3. У випадках невідповідності якості молока вимогам ДР-97, переробляти його на масло, сир, а сироватку згодовувати свинням.